

olvashatjuk. Ez a könyv tehát (mint címe is utal rá), a már megjelent kötet folytatása kíván lenni, ám ebben az eddig még közöletlen diakrón mese- és mondaanyag szerepel.

Mintegy ötven esztendőn át végzett egyéni (és kollektív) mesegyűjtés eredményei vannak tehát ebben a kéziratban, földrajzi hovatartozásuk tekintetében pedig behálózják a jugoszláviai magyarság szinte teljes (volt második világháború utáni jugoszláviai) lakóterületeit. A legtöbb szöveg természetesen bácskai és bánáti eredetű, ami egyben arra is utal, hogy hol folyt a legnagyobb intenzitással a mesegyűjtés a jugoszláviai magyarság körében.

A könyv népköltészeti szöveganyaga nemcsak mennyiségi tekintetben figyelemre méltó; fontos azért is, mert azt bizonyítja, hogy az itteni magyarság hagyományörző rétegei nemcsak a népdal, a ballada, a népszokás és a néphit folklorisztikai tekintetben releváns adatait, szövegeit őrizték meg szinte napjainkig, hanem a népmesét és népmondát is, amelyek közül a népmeséről az elmúlt évtizedekben már azt lehetett hallani (s nem csupán erre felé), hogy annak már leáldozott a napja, az már nem létezik, s ennek megfelelően már nem is lehet gyűjteni. Penavin Olga jó érzékel és tapasztalattal kutatta föl és lelte meg azokat a mesefákat, akik még sok értékes szöveget mondhattak el.

A kötet – mint Penavin Olga eddigi mesekiadványai is – tartalmazza mindazokat a járulékos tudnivalókat, amelyek egy ilyen kiadványhoz szükségesek. Előszó, megfelelő mutatók s a majdan esetleg elvégzendő mesetipizálás járulhat majd hozzá ahhoz, hogy e könyvből a szakemberek és nem szakember olvasók számára egyaránt hasznos és olvasmányos kiadvány váljék.

JUNG Károly

TÜNDÉR ILONA KERTJE

Egykorvált életünkről, történelmünk, hiedelemvilágunk vélt vagy valós alakjairól, eseményeiről szóló folklórtermékeink közreadását határozta el a kiadó néhány évvel ezelőtt. Nemes célja volt/van a Mondavilágunk könyvsorozatnak: először is néprajzi értékmentő szolgálat, tudatosító szándékkal. A jugoszláviai magyar gyerekekkel, iskolás tanulókkal megismertetni a szülőföld örökségét, szellemi hagyományait; ugyanakkor a tudós vagy amatőr kutatók által begyűjtött folklóranyag meseszerű előadásával növelni anyanyelvi kultúrájuk szintjét; és nem utolsósorban megszerettetni az ilyen könyveket, illetve magát az olvasást.

A negyedik kötettel befejeződött a sorozat. *A Mátvás király országlása*, a *Szent Péter atyafisága*, a *Rózsa Sándor menedéke* és a *Tündér Ilona kertje* című könyvekbe a szerkesztő Jung Károly az egész egykori Jugoszlávia magyarok lakta területein fellelt és különböző helyeken publikált vagy őrzött népi elbeszélő szövegek közül válogatta az anyagot, s így minden régióknak képviselteti magát ezekben a tetszetős kiadású, gazdagon illusztrált kiadványokban.

Jung Károly sokat foglalkozott a mondaműfaj elméleti kérdéseivel, a memorát és a fabulát közötti különbséggel, s a műfaj tipologizációjával: a történeti mondák, a hiedelemmondák, az eredetmondák és a legendák hasonló és eltérő sajátosságaival. Azonban az említett sorozat könyveinek szempontjából ez most kevésbé fontos mozzanata, s

igazából a tudományos igényű publikációkban kérhető számon. Bár e sorozat egy-egy könyve épp a szövegek effajta tipologizációjának eredményeként vált tematikussá.

A *Tündér Ilona kertje* a gyermek és felnőtt olvasókat a rejtelmek világába röpíti, ahol foggal született garabonciások, táltosok, a csíziót értő bűbájosok járnak-kelnek; boszorkányok végzik mesterkedéseiket, tündérek táncolnak a bácskai éjszakában. Mert minden monda eseménye idevalósi, a mi vidékünkhez kötött: a Bácskához, a Bánáthoz és szép számban a drávaszögi falvakhoz: Karancs, Laskó, Bellye, Kopács, Izsép, Vörösmart lakóinak emlékezetéhez meg Szlavónia egykor népesebb magyar falvaihoz, Harasztíhoz, Kórógyhoz.

A török világot megidéző mondák a bánágiak kedvelt búcsújáró helyének, Máriaradnának csodatevő kegyképéről; az e tájon szokatlan halmok keletkezéséről szólnak, és az ott elrejtett s lánggal tisztuló gazdátlan kincsről; a kőkecskébe zárt pénzről, a kincsei őrző kfgyőről. És nem hiányzik eleink hiedelemvilágából a lidérc, a hazajáró lélek, a sellő sem.

Sorra mind a mondák szereplői, eseményei európai vándormotívumok itteni előfordulásai, folklórkincsünk gazdagságának bizonyítékai.

A *Tündér Ilona kertje* című könyvbe válogatott mondaszövegeket olvasmányossá Bognár Antal mesélte. Az élmény expresszivitását fokozó illusztrációk Péter László grafikus művészetét dicsérik.

SILLING István

SILLING ISTVÁN: KÍNJÁN ESÉK ESETE

Silling István könyveit azért szeretem, mert már címeikkel felkeltik érdeklődésünket. Legutóbbi könyvecskéjének a székelykeveiek szövegrészletét választotta címül, amelyet – képgazdagsága mellett – kimondhatatlansága tesz érdekfeszítővé. E szövegválogatás szerves egységet képez a szerző korábbi publikációival. 1992 karácsonyán vehettük a kezünkbe a kupuszinai népi imádságokat, ezt követték a *Híd*ban publikált értekezései az apokrif imákról, majd az idei év elején, nagybőjt idején a *Kilátó*ban hétről hétre olvashattuk a húsvétot is beköszöntő válogatását.

Az 1992-es kiadványban szülőfalujának, Kupuszinának a legszebb imáit válogatta, későbbi publikációiban azonban egész Vajdaságra irányította figyelmét. Már a kupuszinai gyűjtemény kapcsán rácsodálkoztunk, hány típusú imát ismernek és ugyanannak a szövegtípusnak hányfajta variánsa lehet még egy olyan kis településen belül is, mint amilyen Bácskertes. Képgazdagsága, a metaforák változatossága arról győzött meg bennünket, hogy az ott gyűjtött apokrif imádságok a bácskai népköltészet legértékesebb rétegébe sorolhatók. A *Kínján esék esete* variánsai kapcsán ez a megállapításunk az egykori jugoszláviai magyar nyelvterületre vonatkoztatva is érvényes, hiszen a kötetben – a bácskai és bánáti változatok mellett – szlavóniai és baranyai imádságokat is olvashattunk.

A területi szórtság láttán a szakember önkéntelenül is arra figyel, hogy az egyes szövegeknek mekkora a megterheltsége, van-e ezen a viszonylag kis területen olyan imádság, melyet elsősorban a Bácskában, illetve Bánátban imádkoztak, s melyik az a szöveg, amely az egész egykori jugoszláviai nyelvterületen közismert. Az ötvennyolc ima